Cümlede Anlam: Neden-Sonuç, Amaç-Sonuç, Koşul-Sonuç

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- **Neden-sonuç:** Cümledeki yargının hangi nedenle gerçekleştiği belirtilir. Neden, sonuçtan önce yaşanmıştır: Yollar buz tuttuğu için okullar tatil edildi.
- **Neden bildiren ifadeler:** çünkü, -dığı için, -dığından, -den dolayı, yüzünden, sayesinde, -den: Gürültü yüzünden uyuyamadım.
- **Amaç-sonuç:** Eylemin hangi amaçla yapıldığı belirtilir; amaç henüz gerçekleşmemiş, ulaşılmak istenen şeydir: Kuşlara yem vermek için parka gittik. (için, amacıyla, -mek üzere, diye)
- **Koşul-sonuç:** Yargının gerçekleşmesi bir koşula bağlıdır: Erken yatarsan dinç uyanırsın. (-sa/-se, -dıkça/-dikçe, -madıkça, takdirde, yeter ki)
- **Ayırt etme:** "için" hem neden hem amaç bildirebilir. "Yağmur yağdığı için" (olmuş bir durum → neden), "Islanmamak için" (istenen bir durum → amaç). "Diye" de iki anlamda kullanılabilir.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1 Cümleleri anlam ilişkileriyle eşleştiriniz.
a) Yağmur yağdığı için maç ertelendi.
b) Sınavı kazanmak için her gün çalışıyor.
c) Erken yatarsan sabah dinç uyanırsın.
1. Amaç-sonuç 2. Koşul-sonuç 3. Neden-sonuç

2 Boşlukları doldurunuz.
a) Bir cümlede yargının hangi sebeple gerçekleştiği belirtiliyorsa ..... ilişkisi vardır.
b) Yargının gerçekleşmesi bir şarta bağlıysa ..... ilişkisi vardır.

3 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde **amaç-sonuç** ilişkisi vardır?

A) Hava soğuk olduğu için montumu giydim.
B) Çok yorulduğundan erkenden uyudu.
C) Ödevini bitirirsen dışarı çıkabilirsin.
D) Kuşlara yem vermek için parka gittik.

4 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde **neden-sonuç** ilişkisi vardır?

A) Sağlıklı kalmak için her gün yürüyüş yapıyor.
B) Yollar buz tuttuğu için okullar tatil edildi.
C) Kitabı dikkatle okursan konuyu anlarsın.
D) Akşam yemeğinden sonra hep birlikte çay içtik.

5 Cümleleri, istenen anlam ilişkisini kuracak biçimde tamamlayınız.
a) ..... için şemsiyemi aldım. (neden-sonuç)
b) Sağlıklı olmak için ..... . (amaç-sonuç)
c) Düzenli çalışırsan ..... . (koşul-sonuç)

6 Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.
( ) Amaç-sonuç cümlelerinde amaç, henüz gerçekleşmemiş bir durumdur.
( ) "-sa/-se" eki koşul anlamı katar.
( ) "çünkü" bağlacı amaç bildirir.
( ) "için" sözcüğü hem neden hem amaç bildirebilir.

7 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde **koşul-sonuç** ilişkisi vardır?
A) Kitabı dikkatli okuduğu için soruları kolayca cevapladı.
B) Soruları cevaplamak için kitabı dikkatle okudu.
C) Kitabı dikkatli okursan soruları kolayca cevaplarsın.
D) Kitabı okuduktan sonra soruları cevapladı.

8 Aşağıdaki cümlelerde neden-sonuç ilişkisini sağlayan sözcük ya da ekleri yazınız.
a) Trafik yoğun olduğundan toplantıya geç kaldı.
b) Gürültü yüzünden hiç uyuyamadım.
c) Maç iptal edildi çünkü saha su altında kalmıştı.

9 Cümlenin sonuç bölümünü tamamlayınız.
"Bitkileri bir hafta boyunca sulamayı unuttuğu için ..... ."

10 İki cümleyi **neden-sonuç** ilişkisi kuracak biçimde tek cümle hâline getiriniz.
"Elektrikler kesildi. Mumları yaktık."

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "için" sözcüğü **amaç** bildirmektedir?

A) Kardeşimi okuldan almak için erkenden çıktım.
B) Hasta olduğu için bugün okula gelmedi.
C) Geç kaldığım için özür dilerim.
D) Çok çalıştığı için başarılı oldu.

12 Cümleleri anlam ilişkilerine göre tabloya yazınız (cümle numaralarını kullanınız).

1. Uyuyakaldığı için servisi kaçırdı. 2. Resim yapmak amacıyla boyalarını çıkardı.
3. Soruyu anlamadıysan tekrar sor. 4. Sel yüzünden köprü yıkıldı.
5. Arkadaşına sürpriz yapmak üzere pasta aldı. 6. Kurallara uyulmadıkça düzen sağlanamaz.

Neden-sonuç	Amaç-sonuç	Koşul-sonuç

13 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde **koşul-sonuç ilişkisi yoktur**?

A) Hava güzel olursa pikniğe gideriz.
B) Kitap okudukça hayal gücün gelişir.
C) Hava güzel olduğu için pikniğe gittik.
D) Kurallara uymadığınız takdirde yarışmadan çıkarılırsınız.

14 "Karnı acıktığı için mutfağa gitti." cümlesindeki anlam ilişkisini yazınız. Ardından cümleyi **amaç-sonuç** ilişkisi taşıyacak biçimde yeniden yazınız.

15 "Kitap okursan kelime hazinen gelişir." cümlesindeki anlam ilişkisi aşağıdakilerin hangisinde vardır?

A) Her gün yürüyüş yaptığı için sağlığı düzeldi.
B) Sağlıklı olmak için her gün yürüyüş yapıyor.
C) Yürüyüşten döndükten sonra duş aldı.
D) Her gün yürüyüş yaparsan daha sağlıklı olursun.

16 Öğrencilerin cümlelere ilişkin tespitleri aşağıdadır. Hangi öğrencinin tespiti yanlıştır? Doğrusunu yazınız.
Aslı: "Deprem tatbikatı yapmak için bahçede toplandık." → amaç-sonuç
Bora: "Sis yüzünden uçak kalkamadı." → neden-sonuç
Cem: "Sınıfı temiz tutmak için çöpleri yere atmayalım." → neden-sonuç

17 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "diye" sözcüğü **amaç** bildirmektedir?

A) Kapıyı çaldı ve "Kim o?" diye sordu.
B) Bebek uyanmasın diye sessizce konuştuk.
C) Mahallemizde Ali diye bir terzi vardı.
D) Çok çalıştı diye herkes onu övdü.

18 "(1) Sabah erkenden kalktım çünkü yeni bir kitaba başlayacaktım. (2) Kitabı hızlıca bitirmek amacıyla telefonumu kapattım. (3) Sayfalar ilerledikçe merakım artıyordu."
Numaralı cümlelerdeki anlam ilişkilerini yazınız.

19 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde **sonuç, nedenden önce** verilmiştir?

A) Maç ertelendi çünkü yağmur durmadan yağıyordu.
B) Yağmur durmadan yağdığı için maç ertelendi.
C) Yağmurdan dolayı maç ertelendi.
D) Yağmur yüzünden maç ertelendi.

20 "Çevre" konusunda birer **neden-sonuç**, **amaç-sonuç** ve **koşul-sonuç** cümlesi yazınız.

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde **neden-sonuç ve amaç-sonuç** ilişkisi bir arada bulunmaktadır?

A) Hava çok soğuk olduğu için sobayı yaktık.
B) Isınmak amacıyla sobayı yaktık.
C) Hava çok soğuk olduğu için ısınmak amacıyla sobayı yaktık.
D) Hava soğuk olursa sobayı yakarız.

22 (I) Kasabadaki kütüphane, eski binası yetersiz kaldığı için yeni yerine taşındı. (II) Belediye, gençlerin daha rahat çalışabilmesi için geniş okuma salonları yaptırdı. (III) Kütüphane hafta sonları da açık olursa öğrenciler buradan daha çok yararlanacak. (IV) Binanın bahçesine de onlarca fidan dikildi. Bu metindeki numaralanmış cümlelerin hangisinde **koşul-sonuç** ilişkisi vardır?

A) I B) II C) III D) IV

23 (I) Kasabadaki kütüphane, eski binası yetersiz kaldığı için yeni yerine taşındı. (II) Belediye, gençlerin daha rahat çalışabilmesi için geniş okuma salonları yaptırdı. (III) Kütüphane hafta sonları da açık olursa öğrenciler buradan daha çok yararlanacak. (IV) Binanın bahçesine de onlarca fidan dikildi. Bu metinle ilgili aşağıdakilerden hangisi **söylenemez**?

A) I. cümlede neden-sonuç ilişkisi vardır.
B) II. cümlede amaç-sonuç ilişkisi vardır.
C) III. cümlede koşul-sonuç ilişkisi vardır.
D) IV. cümlede amaç-sonuç ilişkisi vardır.

24 Öğretmen, öğrencilerden cümle yazıp cümlelerindeki anlam ilişkisini belirtmelerini istemiştir. Hangi öğrenci anlam ilişkisini **yanlış** belirlemiştir?

A) Deniz: Fidan dikmek için bahçeye çıktık. (amaç-sonuç)
B) Umut: Çok yorulduğu için erken yattı. (neden-sonuç)
C) Elif: Soruları dikkatli okursan hata yapmazsın. (koşul-sonuç)
D) Barış: Sınava iyi hazırlanmak için kursa yazıldı. (neden-sonuç)

25 Koşul bölümlerini uygun sonuç bölümleriyle eşleştiriniz.

1. Düzenli uyursan 2. Suyu israf edersek 3. Trafik kurallarına uymazsak

a) gelecekte kuraklıkla karşılaşabiliriz. b) kazalar artar. c) gün boyu dinç olursun.

26 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlam ilişkisi **yanlış** belirtilmiştir?

A) Kar yağdığından yollar kapandı. (Neden-sonuç)
B) Sınıfça fidan dikmek üzere bahçede toplandık. (Neden-sonuç)
C) Sesini duyurmak için bağırdı. (Amaç-sonuç)
D) Erken gelirsen iyi bir yer bulursun. (Koşul-sonuç)

27 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde **neden-sonuç ilişkisi yoktur**?

A) Bu bahçeyi, çocuklar rahatça oynasın diye düzenledik.
B) Bahçe bakımsız kaldığından otlar boy attı.
C) Kuraklık yüzünden göletler kurudu.
D) Fazla sulandığı için fidanlar çürüdü.

28 "Güneşten korunmak için şapka taktı." cümlesindeki anlam ilişkisini belirtiniz. Ardından cümleyi, anlamını fazla değiştirmeden **neden-sonuç** ilişkisi taşıyacak biçimde yeniden yazınız.

29 "Mahallemizde geri dönüşüm kutuları az olduğu için atıklar çöpe karışıyordu. Muhtar, bu sorunu çözmek amacıyla yeni kutular yerleştirdi. Artık herkes atıklarını ayırarak atıyor."
Bu metinde aşağıdaki anlam ilişkilerinden hangisine **yer verilmemiştir**?

A) Neden-sonuç B) Koşul-sonuç C) Amaç-sonuç D) Üçüne de yer verilmiştir.

30 Okulunuzdaki bir sorunu anlatan 3-4 cümlelik bir paragraf yazınız. Paragrafınızda **neden-sonuç, amaç-sonuç ve koşul-sonuç** ilişkisi taşıyan birer cümle bulunsun; bu cümlelerin altını çiziniz.

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**